

Borlänge bryter ny mark:

Neutral begravningsplats utan symboler

Borlänge blir först ut i landet med en neutral begravningsplats. Här ska samma regler gälla som för övriga gravplatser med ett undantag – inga religiösa symboler får förekomma i anslutning till gravarna.

Vi är på väg till ett område i utkanten av Stora Tuna kyrkogård i Borlänge. Erik Belin, avgående enhetschef för begravningsverksamheten, är på gott humör och skojar med några av sina kyrkogårdsarbetare.

Intill Erik Belin promenerar Josef Erdem, initiativtagare till den neutrala begravningsplatsen och ordförande i internationella föreningen Dialog. Kyrkoherde Ann-Gerd Jansson och Ulla Nordlien, kyrkorådets ordförande, går och småpratar. Kvartetten ser den neutrala gravplatsen som ett bra komplement till gängse alternativ.

– I kyrkorådet var alla för utan diskussion, det var bara att klubba beslutet, säger Ulla Nordlien, som tror att det här kan bli en modell för fler kyrkogårdar i Sverige.

Josef Erdem förklarar hur han fick idén till den neutrala begravningsplatsen.

– Det är många som inte tillhör de stora religionerna. Inte bara bland många svenskar, utan också bland många nya invandrare. Jag tyckte att det skulle finnas en plats för dem också, säger han.

JORDEN RÄCKER FÖR ALLA

Josef Erdem är uppväxt i Kurdistan och van att leva nära andra kulturer och religioner.

– Jag har en släkt med både armeniskt och kurdiskt blod, men växte upp med kristna, judar, muslimer, ateister och sådana som tror på en högre makt

men inte på någon kyrka.

Sedan 1994 har han använt den erfarenheten till att bygga broar mellan olika kulturer i Borlänge. Ett arbete som lett till en mångkulturell samsyn även i begravningsverksamheten, som samarbetat med föreningen Dialog för att fånga upp nya behov. Utöver den muslimska gravplatsen finns numera också ett område för Borlänges yazidier på Stora Tuna. En folkgrupp med egen religion som länge förföljts i Kurdistan, Syrien och norra Irak.

– Alla betalar begravningsavgift och har rätt till en begravningsplats som passar dem. Det är viktigt att värna om minoriteter och svaga grupper. Men också individer har rättigheter. Jordan räcker för alla, säger Josef Erdem och gör en svepande gest över den neutrala begravningsplatsen där vi nu stannat.

INTRESSANT FÖR BLANDÅKTENSKAP

Två väldiga silvergranar och en vidsträckt gräsyta. Än så länge finns inget monument eller någon avgränsning som särskiljer platsen, men en häck ska planteras. Här är marken inte vigd enligt kristen sed och därför lämplig som begravningsplats för andra religioner. Och nu, för första gången i Sverige, även för människor som inte vill tillhöra någon särskild religion. Gravrättsinnehavare kan välja mellan kist- och urngravplatser.

Erik Belin ser en möjlighet att platsen också kan bli ett alterna-

Kvartetten som enades. Kyrkorådets ordförande Ulla Nordlien, kyrkogårdschef Erik Belin och kyrkoherde Ann-Gerd Jansson tyckte alla att Josef Erdems (närmast kameran) förslag om en neutral begravningsplats i Borlänge skulle förverkligas.

Jorden räcker för alla, menar Josef Erdem och Erik Belin.

”Svenska kyrkan är en av de mest civiliserade religiösa institutionerna i världen. I andra länder kan de vara mer auktoritära och dogmatiska. Sverige kan bli en förebild.”

JOSEF ERDEM

tiv för troende från olika religioner, om de kan tänka sig att vara utan religiösa symboler.

– Det kan vara intressant för de som är gifta i blandäktenskap. Här kan du ha en familjegrav oavsett om medlemmarna är muslimer, kristna eller något annat.

Kyrkoherde Ann-Gerd Jansson nickar.

– Vi lever i en tid med många olika livsåskådningar. I ett mångkulturellt samhälle är det vår skyldighet att bereda plats för alla olika behov och kulturer. Det är ändå vi som ansvarar för begravningsverksamheten, säger hon.

Har den avlidne varit med-

lem i Svenska kyrkan kan ceremonin ske i kyrkan. Annars får de anhöriga betala en summa för att få den servicen. Ann-Gerd Jansson kan också medverka vid gravsättningen om ett sådant önskemål skulle dyka upp.

INGA SYMBOLER

Hur ska då en ceremoni gå till på den neutrala begravningsplatsen? Erik Belin visar ett tryckt blad med regler. De är desamma som för alla andra begravingar, men med ett viktigt tillägg: Inga religiösa symboler får visas eller förekomma på gravplatsen. Utmaningen blir att hålla koll på okända symboler

som kan dölja till exempel nazistiska eller rasistiska värderingar, men det gäller alla begravningsplatser och kyrkogårdar.

– Allt måste godkännas av begravningsverksamheten och vi är bra på att lära oss nya symboler, säger Erik Belin.

SVERIGE FÖREBILD

Josef Erdem är glad att bo i det mångkulturella Borlänge och att Svenska kyrkan är ett tillmötesgående religiöst samfund.

– Svenska kyrkan är en av de mest civiliserade religiösa institutionerna i världen. I andra länder kan de vara mer auktoritära och dogmatiska. Sverige kan bli en förebild, hoppas han.

När gruppen skingrats och vi lämnat Stora Tuna bjuder Josef Erdem och Erik Belin på kaffe på Peace and Love:s café i centrala Borlänge. Josef hälsar på de flesta som närmar sig lokalen.

– Det är fantastiskt. Borlänge har blivit precis som där jag föddes. Många olika grupper samsas med olika religioner och livsåskådningar. Det känns som mina barndoms- och ungdomskvarter fast i Sverige.

På den neutrala begravningsplatsen han tog initiativet till finns det plats för alla som vill vila i frid utan religiösa symboler. Ingen har ännu bokat plats men flera har visat intresse.

TEXT OCH FOTO: HENRIK MÖLLER

Ditt val för en effektivare grönyteskötsel. Följer med gör en branchledande 3-års garanti!

ORIGINALET
FRÅN FINLAND

Mångsysslaren
– med ny design

Upp till 50 lit/min, 25 hk, insprutningsmotor, digital instrumentpanel och mycket mer.

Prisexempel
Avant 225..... 148.500:-

nordfarm.se

Hitta din närmsta återförsäljare på nordfarm.se.

Start för hantering redan i september:

Ramavtalet för metall återvinning klart

Det norska företaget Fønix miljø har tagit hem upphandlingen av återvinning av metaller efter kremering. Just nu pågår arbetet med att bygga upp den svenska verksamheten.

– Vi räknar med att kunna starta redan i september, säger ägaren Åge H Matre.

I september kommer också SKKF att anordna ett seminarium om ramavtalet och den praktiska hanteringen av återvinningen.

Den 1 juli i år började den nya lagen om återvinning av metaller efter kremering att gälla. Lagen innebär i korthet att den metall som återstår efter kremering ska tas om hand och skickas till återvinning. Det handlar uppskattningsvis om mellan 16 och 20 ton metall varje år. Tidigare har dessa metallrester grävts ned på landets kyrkogårdar. Under senare år har skrotet också i vissa fall sparats hos respektive kyrkogårdsförvaltning i väntan på den nya lagstiftningen.

Under sommaren har Svenska kyrkan genomfört en upphandling av ett ramavtal för återvinning av metaller, vilket innebär att begravningshuvudmännen nu kan avropa från detta avtal. Avtalet omfattar dock inte Tranås och Stockholm, som

har kommunala huvudmän.

– Just nu avvaktar vi för att se om vi har möjlighet att ansluta oss till ramavtalet i stället för att genomföra en egen upphandling, säger Mats Larsson, chef för Stockholms kyrkogårdsförvaltning.

STÖRST I NORGE

Ramavtalet tecknades med det norska företaget Fønix miljø AS, som arbetat med återvinning av metall efter kremering i Norge i ett antal år.

– Vi kommer att starta upp verksamheten i Sverige i form av ett aktieföretag. Vi ska anställa personal på plats i Sverige för att sköta hanteringen, men jag vet just nu inte var vårt huvudkontor kommer att förläggas, säger Åge H Matre, som driver företaget

tillsammans med sin son.

Åge H Matre har lång erfarenhet av begravningsbranschen och som så många andra tyckte han att det var ett stort slöseri att inte återvinna metallen som blir över efter kremeringar.

– För drygt 15 år sedan började vi undersöka om det skulle vara möjligt att starta återvinning. Den norska lagstiftningen möjliggjorde att vi kunde starta återvinningsverksamhet med dispens. Sedan 2011 har vi bedrivit verksamheten i full skala och Fønix miljø sköter i dag återvinningen åt 20 av Norges 24 krematorier, berättar Åge H Matre.

Två andra företag sköter återvinningen vid de övriga norska krematorierna.

ALUMINIUMBEHÅLLARE PÅ 60 LITER

Eftersom Fønix miljø just nu befinner sig i uppbyggnadsfasen av sin svenska verksamhet kan Åge H Matre inte säga exakt hur den kommer att organiseras, men mycket talar för att den kommer att likna hanteringen i Norge.

– Vi placerar ut aluminiumbehållare på 60 liter hos krematorierna där de kan lägga metallen. Vår personal åker sedan ut och hämtar innehållet. Intervallerna beror naturligtvis på kremato-

riets storlek. Vissa krematorier behöver kanske hämtning varje månad, andra bara en gång i halvåret. Det återstår också att se hur många av de svenska krematorierna som kommer att använda sig av ramavtalet, säger han.

I Norge samlas cirka tre ton metall in varje år. Den största andelen utgörs av järn och stål, därefter kommer metaller som titan och krom. En liten andel guld och olika legeringar tas också om hand.

– I Norge skickar vi metallen till olika återvinningsföretag beroende på metalltyp. För den svenska verksamheten kommer vi att använda oss av motsvarande svenska företag. Vi kommer inte att skicka någon metall över gränsen, utan allt kommer att tas om hand om i Sverige, förklarar Åge H Matre.

NÖJD MED AVTALET

SKKF:s kremationsexpert Torbjörn Samuelsson har varit med i arbetet kring upphandlingen av det nya ramavtalet.

– Jag känner mig nöjd med avtalets utformning. Det blir intressant att se hur många huvudmän som kommer att använda sig av ramavtalet, säger han.

– Det ska också bli mycket intressant att se hur stora mängder metall som vi hanterar på krematorierna och hur fördelningen mellan de olika metallkategorierna ser ut.

När det gäller kostnaden för återvinningshanteringen menar Torbjörn Samuelsson att det handlar om ett nollsummespel för förvaltningarna.

– Kostnaden för återvinningen ska ju täckas upp av begravningsavgiften, precis som all annan verksamhet enligt begravningslagen. Man ska ju komma ihåg att man även tidigare hade kostnader för hanteringen, oavsett om man grävde ned eller bara förvarade metallen, säger han.

Enligt de nya bestämmelserna ska eventuellt överskott från återvinningen tillfalla Allmänna arvsfonden. Men i de fall intäkterna inte täcker kostnaderna för hanteringen är det huvudmannen som får stå för mellanskillnaden.

Den 15 september anordnar SKKF ett seminarium i Stockholm där man bland annat kommer att informera om det nya ramavtalet och formerna för metallåtervinningen.

TEXT: HÅKAN HELLSTRÖM

FOTO: FØNIX MILJØ AS

”Vi kommer inte att skicka någon metall över gränsen, utan allt kommer att tas om hand om i Sverige.”

ÅGE H MATRE

RAMAVTALET finns att ladda ner på www.skkf.se. Där hittar du också mer information om SKKF:s seminarium den 15 september.

Så här ser aluminiumbehållarna ut där metallresterna ska samlas. Tömningen kommer att anpassas efter huvudmannens behov.

FOTO: FØNIX MILJØ AS

■ RÄTTELSE

GÅNGEN FÖR ÖVERKLAGAN AV BESLUT I MEDLINGSÄRENDE

I FÖRRA NUMRETS REPORTAGE om medlingsuppdrag angavs i fakturutan på sidan 24 en felaktig gång för överklagande av länsrättens beslut i medlingsärenden.

De korrekta instanserna för överklagande av länsstyrelsens beslut i medlingsärenden är i tur och ordning förvaltningsrätten – kammarrätten – Högsta förvaltningsdomstolen.

Vi beklagar det olyckliga misstaget och hoppas att alla läsare nu i stället lägger den korrekta gången enligt ovan på minnet. /Red.

SÄLJES: Askberedare, MAB-091/2

Årsmodell 2006. Installerad 2007

Automatisk askberedare som maler och separerar aska från skrot.

Askberedaren är omsorgsfullt ljudisolerad för minimal ljudnivå. Alla enheter är ventilerade för att förbättra luftmiljön i ugnrummet. Säljes pga. nedlagt krematorium.

Användes var tredje vecka fram till 2014. Den är i mycket fint skick och har fungerat utan några problem under dessa 7 år

Maila jessica.johansson@svenskakyrkan.se vid intresse. Nynäs hamns kyrkogårdsförvaltning.

